

De Libertijn

maandblad voor buitenkerkelijke jongeren

Orgaan van de Humanistische Jongeren Gemeenschap

1e JAARGANG

Juli/Augustus 1951

No.6

NOG IS HET NIET TE LAAT

Nog schijnt de zon
en bloeien rozen in de tuin
en drijven wolken langs de lucht
nòg is het niet te laat.

Nog vliegt de vogel vrij'lijk voort
en kraait het kind van levenslust
terwijl de moeder het lieflijk kust
nòg is het niet te laat.

De mensheid staat in dit somb're uur
nog levend op deez' aard
waar men atoombommen fabriceert
maar nòg is het niet te laat.

Steekt uit de handen, allemaal
onttroont het heerserszaad
want anders is de dood nabij
nòg is het niet te laat.

De angst beheerst de maatschappij
de wereld staat op kaart
pak aan, pak aan, er is nog tijd
nòg is het niet te laat!

JAN ESHUIS.

De Libertijn

Orgaan van de Humanistische Jongeren Gemeenschap

Hoofredacteur:

Karel Heymans, Wilgenstraat 118, Haarlem-N.; tel. 24579.

Redactieleden:

Wim Hartman (Rotterdam), Jan H. Homburger (Amsterdam), Henk Korting (Amsterdam), Will Olthof (Leeuwarden), Silvio van Rooy (Amsterdam) en H. J. Timmermans (Den Haag).

Administratrice:

Mej. Drude Mooyman, Wilgenstraat 118, Haarlem N.; tel. 24579.

Abonnementsprijs voor niet-leden f 1.85 per jaar; losse nummers 20 cent. Betalingen op postrekening 3792.24 t.n.v. Karel J. Heymans, Haarlem-N.

Jongeren-Organisatie van het Humanistisch Verbond

Secretaresse Hoofdbestuur:

Mej. Els Brouwer, Vreewijkstraat 3, Leiden; tel. 30903.

Secretariaten pl. gemeenschappen (en contact-adressen):

Amersfoort i.o.: Jan Dwars, Kon. Wilhelminalaan 1, A'foort.
Amsterdam: Hans v.d. Biggelaar, Nassaukade 147, A'dam.
Arnhem: Mej. Tonnie Stein, Sperwerstraat 62, Arnhem.
Beverwijk: Piet Schipper, Geelvinckstr. 96, Velsen-N.
Delft: Marten Bosma, Koornmarkt 58, Delft.
Deventer: Symen Vierstra, Brinkg everweg 119, Deventer.
Dordrecht: Wim de Wijk, Pr. W.v. Oranjarahof 8, Dordrecht.
Eindhoven: Mevr. Griet Bijvanck-Gritter, Opzoomerstr. 12.
Gouda i.o.: Leo Becker, Winterdijk 14a, Gouda.
Groningen: Mej. Dicky v.d. Zee, Kapteynlaan 40, Gron.
Den Haag: Mej. Wijnne Boer, Escamplaan 79, Den Haag.
Haarlem: Karel Köhler, Rijksstraatweg 119, Haarlem.
Hengelo i.o.: Teun Koopman, Weth. Kampstr. 65, Hengelo (O).
Leeuwarden: Nico Bart, W. Lodewijkstr. 23, Leeuwarden.
Leiden i.o.: Mej. Els Brouwer, Vreewijkstraat 3, Leiden.
Rotterdam: Kees Visser, Westersingel 119, Rotterdam-C.2.
Voorb.-Rijswijk: Mej. Hans van Rensen, Herenstr. 136, Voorburg.
Zaanstreek: Kees Zonderland, Langestraat 1, Zaandam.

de strijd der kerken om de duitse volksziel

Er zijn jongeren onder ons, die de tijd van Mei 1940 tot Mei 1945 hebben meegemaakt en nog in ernst geloven, dat "we met Duitsland niets te maken hebben". Voor hen is dit artikel niet geschreven.

Afgezien van het feit, dat wij als Humanist met alle mensen ter wereld principeel iets temaken hebben en dat in onze klein-ge-worden 20e-eeuwse wereld de lotgevallen der volkeren elkaar verregaand beïnvloeden (denk maar aan de "Korea-prijzen"!) gaat het lot van de Duitsers, hun denken en hun doen, hun teleurstelling en hun hoop, ons wel zeer bijzonder aan, hier aan de monding van Rijn, Maas en Schelde.

In de wereldstrijd tussen de twee grote blokken, waartussen Europa bekneeld zit, is Duitsland het "Zünglein auf der Waage". Wat heeft dit nu met Christendom en Humanisme temaken, zullen jullie zeggen. Wel, een heleboel.

Want het laatste en eerste objekt van de strijd om de macht is de menselijke ziel. Anders zouden alle machten ter wereld geen ongetelde millioenen voor de verbreiding van hun ideeën uitgeven. Wanneer Hitler bij voorbeeld de helft van de bevolking van het door hem bezette West- en/of Oost-Europa had kunnen winnen door beschaafd optreden en tactvolle propaganda had hij zijn oorlog waarschijnlijk gewonnen.

Ik schrijf dit om duidelijk te maken, in welk verband wij het vraagstuk: de strijd der kerken om de Duitse volksziel moeten zien en ook, om nog eens het populaire sprookje te weerleggen, "dat je als enkeling toch niets kunt doen". Wie zich de kaas van het brood laat eten, moet niet klagen over de beleegging van zijn ontbijt en zijn lunch. Dat geldt ook voor de ideologische strijd die wij voeren. Het bestaan van H.V. en H.J.G. is er de noodzakelijke konsekwentie van.

De tweede wereldoorlog liet Duitsland als een ontzaglijk luchtledig achter, niet alleen in politiek maar vooral ook in geestelijk opzicht. Geen enkele oorlog werkt verheffend op de moraal, en de tweede wereldoorlog deed dit zeker niet. Voeg daarbij de ellende van een historisch bijna unieke nederlaag, denk aan de

Wat anderen schreven.....

"Ueber die Sünde" (Over de zonde) heet een artikel in het R.K. weekblad "De Linie" van 25 Mei jl., geschreven naar aanleiding van een artikel met hetzelfde opschrift in het Zwitserse blad "Orientierung".

Na de vermelding in dit artikel van een paedagogische verklaring van het schuldbesef volgt letterlijk: "Er is iets in deze opvattingen wat verstandig klinkt. Dat hebben zij gemeen met alles wat de Humanisten zeggen. Want het klinkt humaan. Een nieuwe aanwijzing voor de samenhang van het een met het ander". Van verstandig en humaan zijn? Dan hopen wij dat de redactie van De Linie verstandig zal worden; zij zou het dan bij deze kolder laten. Nu niet:

"Ongeloof betekent ontbinding van het zedelijkheidsbesef. De moderne humanisten willen dit niet horen, maar zij hebben ongelijk. Zij begrijpen zelf niet waarop zich hun vernielingspogingen richten".

Ja, het "ongeloof" ontbindt een zedelijkheidsbesef, maar dan wel een zeer bepaald, dat n.l., volgens hetwelk het bv. "zondig" is als een jongen en een meisje samen in de berm van de weg een boterham opeten (in Limburg kost je dit vergrijp een boete van f 2.50 !), of als zij als verloofden samen hun vacantie doorbrengen.

Niet het Christendom echter (zoals het artikel stelt), doch het vrije denken gaat de ontbinding van het echte zedelijkheidsbesef tegen. Het Christendom vernietigt de echt-zedelijke zelfkeus - "dat moet je voor jezelf niet willen" - en stelt in plaats daarvan de op eigen belang gerichte zedelijkheid (hemelverovering, helleangst). Een R.K. jongeman antwoordde eens op de vraag of hij ook het goede zou nastreven als er geen hel zou zijn: "Nee, waarom?". Voorts is het Christendom star en levensvreemd door zijn onuitvoerbare absolute geboden ("Gij zult niet doden"), die een spanning tussen leer en leven scheppen, die de weg vrijmaakt voor compromissen en huichelarij.

Dat "De Linie" dit beseffe, alvorens zij het Humanisme beschuldigt van ontbinding van het zedelijkheidsbesef.

- 0 -

In het Prot.Chr. dagblad "Trouw" van 28 Juni jl. lezen wij: "Wij moeten ons bewust worden, dat de schoolstrijd in Nederland pas geëindigd zal zijn door de verdwijning van de openbare school". Commentaar lijkt ons hierbij overbodig: het zou waarschijnlijk toch niets helpen.

.....En zeiden.

In de Tweede-Kamer-vergadering van 29 Mei jl. heeft de heer Vermeer nogmaals een lans gebroken voor de geestelijke verzorging van de buitenkerkelijke militairen. "Wat wordt er voor de buitenkerkelijken gedaan?, zo vroeg de heer Vermeer. "Particulier initiatief is in staat geweest, een buitenkerkelijk tehuis in Amersfoort te stichten, zonder subsidie. Andere militaire tehuizen ontvangen een subsidie van - als ik het goed heb opgeteld - f 153.000.--. Ik kan namens mijn fractiegenoten verklaren, dat wij er niet in kunnen berusten, dat de buitenkerkelijke militairen zonder geestelijke verzorging zullen blijven. Wij vragen dus de Minister wegen te zoeken, om hier voorzieningen te treffen".

Twee dagen later antwoordde Minister Staf, dat het zo jammer is, "dat men hier stelt een organisatie van buitenkerkelijken tegenover een organisatie van kerkelijken. Dat is iets, dat moeilijk aanvaardbaar is. Door overleg zouden wij toch tot elkaar kunnen komen. Ik geloof, dat, als een bepaalde groep een organisatie heeft en zij wil de jonge mannen in het leger bereiken, er hier een mogelijkheid is om daaraan tegemoet te komen. Ik kan mij voorstellen, dat dit bij de militaire tehuizen het geval is en waarom zouden wij nu niet trachten elkaar te vinden? Waarom moeten wij jarenlang praten over het begrip buitenkerkelijken? Laten wij beginnen met de organisatie van een bepaalde groep, die blijkt in de behoeften van de jonge mannen, die in 't leger zijn, te kunnen voorzien. Kunnen wij niet bij elkaar komen?"

Ons inziens is hierop maar één antwoord mogelijk: versterking van het georganiseerde Humanisme in Nederland. Voor ons jongeren wil dit zeggen: versterking van de H.J.G. door het winnen van leden.

Aan ons is de taak de Minister te bewijzen, dat er in Nederland organisaties zijn, die blijken in de behoeften van de buitenkerkelijke jongeren te voorzien.

Aan ons is ook de taak ertoe mede te werken, dat het "Thuisfront Humanitas" een grotere bekendheid gaat krijgen, zodat het niet blijft bij dat ene kerkelijke militaire tehuis in Amersfoort. Het adres van het "Thuisfront Humanitas" is: Hekelveld 16, Amsterdam; het postgironummer: 5236.34; voor f 1.-- per jaar is men contribuant van het Thuisfront!

BIBLIOTHEEK

Natuur is alles en buiten, boven of achter de Natuur is niets.

ONS GELOOF.

Kunnen wij zonder geloof leven? Ik meen van niet. Al geloven wij alleen maar in onszelf. Wij humanisten willen echter meer. Wij willen in de Mens geloven en in het Leven! Dit is eenvoudig gezegd, maar moeilijk gedaan, vooral in onze tijd van omwenteling en onzekerheid.

Geloven wil in de eerste plaats zeggen: vertrouwen en aanvaarden. Om te kunnen leven hebben wij veel aanvaarding en vertrouwen nodig. Te dikwijls twijfelt in onze tijd de godgelovige aan zijn god en de mensgelovige aan de mens of het leven. Wij moeten opnieuw leren geloven.

De rede heeft een oud geloof onttroont. Een zekerheid hield niet stand. Een eenheid bleek te eng. Maar we kunnen niet meer buiten geloof, dat ook wil zeggen zekerheid en eensgezindheid. Wij willen een nieuwe, redelijker gefundeerde zekerheid en totaler eenheid. Wij wijzen de oude verstarde voorstellingen en vormen af, maar niet al de menselijke waarden die het geloof omvat. Geloven wil niet zeggen het aanvaarden van het onredelijk verklaarde, maar het aanvaarden van het redelijk nog onverklaarbare!

Ook zonder een heiland heeft het leven zin. Onze arbeid en onze liefde, ons geluk en ons leed is onze zin. Wij kunnen nog niet alles bevatten. Of we nu in god of in de mens geloven, het kost ons veel vertrouwen: bekennen wij èn als christen èn als humanist onze onvoldaanheid. Er is zo veel in het leven dat onaanvaardbaar lijkt: onverdiend leed, ongewild kwaad, zegevierend onrecht. Noch met een god van liefde, noch met de mens van goede wil is veel ellende te rijmen. Het is alsof in een onredelijke wereld ons geloof wel onredelijk móet zijn!

Hoe is dit alles mogelijk? Is het, omdat de mens het leven nog niet in zijn hand, en in zijn hoofd, heeft; zodat hij nog wordt beheerst door het leven, in plaats dat hij het zélf beheerst? Zo lang de mens niet geestelijk en technisch volgroeid is, zal het leven wel een vijandige macht blijven. Maar tenslotte danken wij aan deze wording en aan deze tijdelijke strijd ons even vergankelijk geluk. Laten we daarom altijd trachten te geloven in de mogelijkheden van de mens; dat houdt in, dat we vertrouwen hebben in de ontwikkeling van het leven en dat we alle strijd en leed kunnen aanvaarden. Alleen de aanvaarding van de werkelijkheid, die de enige waarheid is, kan ons vrede en voldoening geven. Hier ligt de grote stap!

Kunnen we aanvaarden of strijden we liever? Willen we werkelijk een geestelijke en stoffelijke vrede en strijden we liever voor gerechtigheid?

Ik voor mij, ik zoek geloof, vertrouwen en aanvaarding, zekerheid en eensgezindheid, in de mens en zijn leven; ondanks alles.

HENK KORTING.

nieuws

uit de H. J. G.- FAMILIE.

Op 2 Juni verloofden zich 2 actieve H.J.G.-leden uit Rotterdam, Jannie Slob en Teun Overdijk. Onze hartelijke gelukwens! Tineke en John Webbers uit Amsterdam worden van harte gefeliciteerd met de geboorte van hun dochter Wanda, op Vrijdag 13 Juli 1951.

Vrin de Jong laat uit Amerika alle vrienden en kennissen groeten. Het bevalt hem er uitstekend.

Ong Bing Yong, lid van het Hoofdbestuur, is verhuisd en woont thans weer Troelstralaan 23b, Groningen.

ROB MEYER EMIGREERT

Op 17 Augustus vertrok Rob Meyer, redactielid van "De Libertijn" en wnd. secretaris van de afd. Voorburg / Rijswijk, met de "Grote Beer" naar Nieuw-Zeeland, "een land", zoals hij schrijft, "niet zo vet bevolkt, met prettige mensen, veel sport en meer ruw-humanistisch naar het schijnt." Hij neemt dus afscheid als werkend lid van de H.J.G., "aangezien een astraal-lidmaatschap nog niet in de statuten is opgenomen". Berichten, tijdschriften, e.d. kunnen naar zijn oude adres (Fred. van Eedenstraat 61, Voorburg) worden opgestuurd, van waaruit zij naar hem zullen worden doorgezonden. Hij zal graag het contact met Nederland willen behouden, waar dit enigszins mogelijk is.

Jammer genoeg hebben wij slechts korte tijd van Rob's medewerking aan "De Libertijn" kunnen profiteren. Zijn artikelen in een briljante, eigen stijl vonden veel waardering, hoewel daartegenover ze door sommigen wel "moeilijk" werden gevonden.

Wij wensen Rob veel succes in zijn nieuwe, verre vaderland en hopen nog eens wat van hem te horen!

GEWESTELIJK WEEKEND IN DE KAAG

Op 15 en 16 September wordt er een gewestelijk weekend in de jeugdherberg De Kaag gehouden, waar o.a. Mr. Giltay zal spreken. Tevens wordt daar dan een reunie van de "zomerkampers" uit Ommen gehouden. Nadere inlichtingen bij Kees Visser, Westersingel 119, Rotterdam-C.2.

HUMANISME in praktijk ?

Het artikel van Ong in ons Maart-nummer te beantwoorden is niet eenvoudig, omdat woorden maar al te spoedig worden misverstaan. Ong vestigt nog eens nadrukkelijk en terecht de aandacht op het overmatig gebruik van frasen en somt hier enkele overtuigende voorbeelden van op. In zijn conclusies legt hij het zwaartepunt op wat zijns inziens de taken van het Humanisme, van de humanistische organisaties zijn en hier scheiden zich onze wegen: Ong kijkt teveel naar het ideële, naar het wenselijke; ik zou liever het praktisch-mogelijke willen bezien.

Ter illustratie het volgende:

Als jongeren in humanistisch verband kunnen wij moeilijk verder gaan dan ons bezinnen op deze levensbeschouwing; zoeken naar en "scheppen" van een levenshouding, gesprekken voeren met jongeren, die dezelfde problemen en verwante ideeën hebben.

Zo kunnen wij onze houding bepalen tegenover rasdiscriminatie, klassenstrijd, sociale rechtvaardigheid; of er gehandeld kan worden hangt af van de mogelijkheden, die er zijn op politiek gebied. (Ik zou hier nog willen wijzen op het verschil tussen politiek-verschilligen - die zich niet inspannen op dit gebied - en politiek-daklozen, die wel actief bezig zouden willen zijn, maar niet kunnen, bijv. bij gebrek aan mogelijkheden tot machtsvorming, in neutrale zin wel te verstaan).

Het Humanisme of de humanisten als zodanig kunnen geen actie voeren, omdat het nu eenmaal ronduit verkeerd zou zijn het bestaan van een humanistische partij te wensen. Dit zou getuigen van een even grote kortzichtigheid als het bestaan van de diverse christelijke partijen dit doet. Elke Humanist zal dus individueel zijn richting zowel op geestelijk als op politiek terrein moeten bepalen - of dit nalaten, met alle gevolgen van dien.

Een soort "evangelie prediken" of propaganda maken zouden juist hun kracht vinden in het stellen van het humanisme als alleen-zaligmakende waarheid. Dit laatste wijst Ong terecht af. Maar dan vervalt eigenlijk tevens de redelijkheid van en de mogelijkheid tot actie voeren!

Men zal daarom in de praktijk moeilijk verder kunnen gaan dan een alom verbrede bekendheid te geven aan het Humanisme, wat het is, wat het wil zijn, wat het kan betekenen, wat het doet.

- o - o - o -

Los van het bovenstaande zou ik nog een opmerking willen maken

over het door Ong niet duidelijk getrokken verschil tussen de onvolkomen mens en de mensidee.

De mensheid heeft zich al zeer lang bezig gehouden - onvolmaakt als zij was en is - met een beter type mens, een hogere, geidealiseerde voorstelling ervan.

Menno ter Braak lanceerde bijv. zijn "honnête homme", vóór hem was Nietzschegekomen met de "Ueberschensch", waarbij men wel eens duidelijk onderscheid moet maken tussen de door de Nazi's misbruikte Nietzsche en Nietzsche zelf. In deze tijd schijnt de existentialist Heidegger een meer eervolle en acceptabele interpretatie van de Ueberschensch-idee te hebben gegeven.

- o -

Tot slot wil ik nog wijzen op een veel voorkomend, hoewel verklaarbaar misverstand.

Ong hekelt de élite-sfeer waarin het Humanisme verkeert en hij oordeelt, dat élite te veel met rijkdom verband houdt.

Ik zou in kunnen stemmen met een gelijke veroordeling van geldmacht-burgerlijkheid-humaan gedoe, maar reserveer daarmee élite voor iets anders, hoogstaanders. Waarmee ik dan tevens de waarde wil aangeven, die het begrip (geestelijke) élite voor mij heeft boven het begrip "geld-élite". Daarom ben ik ook van mening, dat iedereen (ten overvloede: arbeiders dus inbegrepen) tot een élite kan groeien, mits men zich daarvoor inspannt.

Mocht deze tendens in het humanisme zijn, dan is het alleen maar verheugend, dat het humanisme tenminste een stimulans is voor het bereiken van een hoger - althans geestelijk hoger - niveau!

W. HARTMAN.

Met de H. J. G. in Leersum

Dit jaar hield de H. J. G. voor het eerst haar Pinksterkamp op het prachtige terrein "De Bonte Vlucht" in Leersum. Wat is er heerlijker dan die paar dagen in zo'n mooie omgeving door te brengen en te genieten van de buitenlucht en de kameraadschappelijke sfeer!

Zaterdagmiddag kwamen de meesten - uit alle hoeken van Nederland - binnengedruppeld en om zes uur kon Karel ons kamp openen. Het weer was de eerste dag best en de stemming was er des te beter door. Na het avondeten werd er een Olympusavond gehouden met tal van interessante vragen, waarvan de bespreking werd

afgewisseld door samenhang en het drinken van warme chocolademelk, gevolgd door een gezellige avondwandeling, waarna de meer dan 60 deelnemers hun enigszins frisse tenten opzochten.

De Zondagochtend stond in het teken van een lezing van Dr. Libbe van der Wal uit Delft; hij sprak voor ons over "Geestelijke Vrijheid". Tijdens zijn inleiding werden we plotseling opgeschrikt door het geluid van een claxon en ja hoor; daar stond Gabri de Wagt van de VARA met de reportagewagen van de Nederlandse Radio Unie voor de conversatietent, om een reportage van ons kamp op te nemen. Hij bracht wel enige onrust te weeg onder de luisteraars in de tent, maar alles verliep toch vlot en geheel naar wens. 's Middags 2e Pinksterdag hebben jullie door de radio de reportage kunnen beluisteren: het is werkelijk frappant, wat die lui van de radio van een paar brokstukken van gesprekken, voordracht en liedjes weten te maken!

De middag werd besteed aan sport en spel. Je had die H.J.G.-ers eens moeten zien volley-ballen! 's Avonds was er een uitstekend cultureel programma: voordragen van Stefan Zweig's "Haendels Opstanding" door Will Olthof, omlijst door bijpassende grammofoonmuziek en korte gedichten. Het kampvuur is wegens de druilerige motregen niet veel geworden, wat erg jammer was.

Maandagmorgen was het hoogtepunt in ons Pinksterkamp. Toen was n.l. de heer Schonk uit Deventer in ons midden. Hij besprak en droeg voor uit het boek van Camus, "De Pest"; bij velen heeft dit een diepe indruk achtergelaten. Daarna vertelde de heer Schonk over zijn werk, van zo'n waardevolle betekenis, voor de arbeiders in de DUW-kampen. Wij Humanistische jongeren kwamen nu eens met een stuk praktisch werk van het H. V. in aanraking!

Voordat het kamp 's middags werd gesloten, hebben wij tot slot nog een prachtige wandeling door de bossen gemaakt, met fijne vergezichten. Dat wij enigszins werden "mis"leid, waardoor wij veel later in het kamp terug waren dan verwacht, deed voor ons geen afbreuk aan de goede stemming.

Ja, het Pinksterkamp van de H.J.G. is deze eerste maal een succes geworden. De deelnemers zullen elkaar zeker nog vele malen op weekends en in de kampen van de H.J.G. ontmoeten!

D.M.

RELIGIE EN WETENSCHAP

Van Prof. Dr. Gerhard von Frankenberg, erevoorzitter van de "Deutscher Monistenbund" (een der humanistische organisaties van Duitsland), ontvingen wij een belangrijk geschriftje "Religion und Wissenschaft", waarop wij in het volgende nummer van "De Libertijn" zullen terugkomen.